

Дзіцячая мастацтва

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНІКАЎ БССР

Год выдання 33-і
№ 98 (1943)
8 снежня 1964 г.
АУТОРАК
Цана 4 кап.

СЁННЯ ў ГАЗЕЦЕ

АРХІТЕКТУРНАЯ СТАРОНКА

У малюўніцкай мастацкай працы вараца Марч будзеце беларускім «Архт». Ён будзе праводзіць круглы год. Тут узводзіцца школа, спаліцца мэрхусі, падсобны паказанні. Практыкаваць новы лагер архітэктары В. Маслянская і Н. Дзячэцкая. Не малюючы вы бачыце будынак школы. Валіні шпіцыялі пясочніцы раскрываюць інтэр'ер на прыроду.

У сённяшняй архітэктурнай старонцы ўзнікае пытанне аб будаванні спецыяльнай школы. Дубаў і М. Найшулер.

Архітэктары Ю. Грыгор'еў і Ю. Патапаў выкарыстоўваюць інтэр'ер новыя грамадскія будынак стаяць, аднак, не маюць нават і гэтага сярэдняга. Лічыцца, што ў сённяшнім мастацтве і гэтага сярэдняга горадаў Беларусі. Пра архітэктара М. Валыняна расказвае В. Говер.

СЕСТРЫ Валя і Раа Тупік з вясёлка «Новы свет» Ізмайскага раёна Мінскай вобласці выкарыстоўваюць сабе музыкі. Цепер Раа — студэнтка першага курсу Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі, а Валя вучыцца на другім курсе дыржармсі-харавога аддзялення Мінскага музычнага вучылішча. Яе мера — стаць дыржарм (сімфанічнага) арыестра.

Сёстры ўпарта працуюць. Практыкаванні, згоды, гамы... басконскія рэдакцыя зніжкі музыкі. Яны не спыняюцца нават летам, у час студэнцкага канікулаў у роднай вёсцы Рускі. Там дзяткі працуюць на свінгавым клубе. Валя арганізавала хор і кіруе ім. Раа — салістка. Сёстры займаюцца з чыталінямі, аматарамі драматычнага мастацтва, часта выступаюць з канцэртамі ў брыгадах свайго налеса, у суседніх вёсках. І кожны дзень ім стужба займаюцца вучобы.

Там ідуць да свайх мар і сестры з налеса «Новы свет» Валя і Раа Тупік.

На здымку: Валя і Раа Тупік. Фото Ул. ЛУПЯКІ. (БЕЛТА).

Вялікае фіялетавае сонца, сіняе мора і аражывы пясок. На пяску — дзве дзяткі з зялёнымі косамі...

— Так прыгожа — прыдумала, — гаворыць вяснігадовая Таня Заваруева, — а настаўніца сказала, што такое сонца не бывае, трэба сонца намалюваць чырвоным.

Дзяткі не перамалявалі сонца — хіба ж яно чырвонае? — атрымала за малюнак «тройку».

Таня зусім пераканана, што сонца не чырвонае, проста прыгожае, а прыгожае ў яе ўяўленні — фіялетавае. І прыгожае яна ўвучыла павойму. Гэта зусім не азначае, што дзяткінае збуды будзе бачыць сонца толькі фіялетавым. Не. Калі разумя, паступова ўвядзіць дзяткіну ў свет колераў, формы, ліній — раскрываць перад ёю таямніцы мастацтва, то не сапсаваўшы ў ёй паўчыц неспраднага ўспрыняцця, любі да малювання, да характава, мы навучым Таню правільна падбіраць колер для свайх малюнкаў.

А вось яе настаўніца зусім пераканана, што дзяткіна пачынае псаваць. Маўляў, ужо з першага класа малюе абстрактныя малюнкы!

Хочацца гэтай настаўніцы сказаць: прабачце, але ці ведаеце вы самі, што такое абстрактныя малюнкы? Па ўсім відаць, што не, таксама, як і не ведае пра гэта Таня. У свайх малюнках дзяткі не капіруюць увечанне. Яны перадаюць у іх свае паўчыц, думкі, імкнучыся намалюваць сонца, дрэва не такімі, якімі іх бачым, а перадаць з неспраднасцю тую прыгожасць, якую яны прыкмецілі ў гэтым сонцы, дрэвах.

А іншы педагог ставіць пахвалёную аднаку толькі тады, калі сонца намалювана чырвоным, пясак жоўты, валасы карычневыя. У такім разе абялянасць дзіцячага ўспрыняцця гіне, а разам з ім знікне і радасць творчасці.

Гэта прэты крок, зроблены вучнем да раўнадушнасці ў малюванні, і зрабіць гэты крок дапамог настаўнік.

А час ідзе. У класе паяўляюцца адстаючыя вучні па арыфметыцы, пісьму, чытанню.

— Заўтра ў нас замест малювання будзе арыфметыка, — паведаміла настаўніца.

А на наступным тыдні:

— Заўтра замест малювання будзе пісьмо.

Ведаў ад малювання не прывыкліца, мяркуе настаўніца, усё роўна я сама дрэнна малюю і дзяткі малюваць не вучу.

А ў дзяткі свае думкі: ага, значыць, малюванне — прадмет дугаруднага, яго ж у гэты час змяняюць! Гэта ўжо другі крок да тэй самай раўнадушнасці. А з раўнадушнасці паступова ўзнікае і непрыязнасць.

Колькі разоў мне даводзілася чуць у настаўніц:

Браніслава ЛОБАН педагог.

— Вой! У мяне ўрок малювання... Хто ведае, як намалюваць стракузу?

Справа не толькі ў тым, што настаўнік не падрыхтаваны да правядзення ўрока па малюванні, а яшчэ і ў тым, што ён сваімі нядабайнымі адносінамі да прадмета расхалоўвае і вучняў.

Некв вучань сёмага класа 2-й Мінскай школы сказаў мне: «Што вы пытаецеся пра малюванне? У нас яго за прадмет не лічаць. А значыць ж па гэтаму прадмету не ўлічваюцца пры перадаванні ў наступны клас!»

На жал, гэта так. Не ўлічваюцца і тое, што вучня духова абрадаваць, не выходзяць на гэтых уроках прыліжнасці да свету прыгожага!

Я гляджу на групу школьнікаў у музеі. Яны прышлі на выставку карцін мастака Архівава. Яркае, поўнае здарова, уся прасякутае сонечным святлом вясковая малодца ўсімківацца з палатна. Незвычайна буйныя мазкі, сакравыя фарбы — ледзь адзіць, наскрозь прасвечваюцца пунсовае хустачка. Прыгожасць яка! А школьнікі з халоднымі тварамі праходзяць, ледзь абвучыць палатно поглядам. Праходзяць міма характава. Сёння ў іх проста чаровае «мерпрыемства» — наведванне музея. Асноўнага ж — знамства з незвычайным талентам Архівава — так і не адбылося.

З вучнямі была настаўніца. Яна вывелі, як мае быць, дзяткі з музея і тут жа скамандавала:

«У каго ёсць грошы, можна купіць марожанае».

Надзежда Васільеўна — так звалі настаўніцу — не задала вучням нават стандартнага пытання, ці спадабалася ім выстаўка. Не выказала яна і свайх зўвагаў, думак.

Паспрабуйце высветліць, чаму ж не ўдалася экскурсію ў Надзежду Васільеўну, чаму яе выкаваны засталіся раўнадушнымі да ўсяго ўвечанага. А ўсё на дзіва проста. Мастацкія творы трэба навучыцца глядзець. Гэта вучобы павінна адбывацца на ўроках малювання.

Калі б дзяткі не вучылі з самага пачатку кожны дзень табліцы множання, яно б не ведалі, што пачаць на пачатку дзяткі. Што тады было б Дырэктар сабраў бы падсвятліць, інспектар паведаміў бы ў райана, у вышэйшую інстанцыю. Школьнік не вучыўшы табліцы множання! Настаўнік не справіўся са сваймі работамі.

Чаму ж не б'е трывогі дырэктар школы, калі не адзін, а многія вучні не навучыліся разумець і глядзець творы мастацтва, не навучыліся адраджаць прыгожае ад брыдкага!

Часта настаўнікі здзіўляюцца, чаму, скажам, Паўлік (ці Ваня, ці Коля) такі грубы і дрэнна трымае сябе на ўроках малювання ці спеваў? Ён жа не кепскі хлопчык, не дурны! Хочацца адказаць на гэтыя пытанне — менавіта таму, што не дурны! Бо Паўлік разумее і заўважае, куды больш, чым нам здаецца.

Па рэкамендацыі загадчыка Фрунзенскага раёна гор. Мінска іду ў адну з школ, як мне казалі, добра аформленую, з добра наладжанымі ўрокам малювання.

Хай тое, што я ўвучыла на адным з урокаў, аказалася выведковасцю, але гэта вылагодкавыя выведковасці пра многае.

«Разам са званком уваходзіць настаўнік. Некалкі арганізаваныя хвіліны, пастаюць нацюрморты — жонкі прыступаць да малювання».

Але раптам у клас без папярэджання ўваходзіць піянержатава. Восем мінут урока ідзе на аб'яву аб тым, што заўтра павінна адбывацца

СОНЦА ЧЫРВОНАЕ ЦІ ФІЯЛЕТАВАЕ?

паход. І потым спакейна, зусім не думачы аб нетактоўнасці свайго уваходу ў клас, не папраціўшы прабачэння ў настаўніка і вучняў, вакаята выходзіць.

Вучні адхіліліся і некалькі хвілін не могуць засяродзіцца на малюванні. Нарэшце, усё маючы: і тут зноў расхалоўвацца дзяткі. Са словамі: «Міротнікі, вы мне за гэта адкажце, а вас правучыць!» — у клас урываецца (мэнавіта ўрываецца!) жанчына і крычыць нешта пра ану, пра вядра, пра разлітае чарніла. Правільна, вядома, прэтэнзіі гэтай жанчыны (пазней я даведалася, што яна таксама настаўніца), але ўрок фактычна быў сарваны. Вучні сутрацілі з нетактоўнасцю настаўніка, з грубасцю яго, з грэблівымі адносінамі да працы свайго класа. А вучань усё, як гаворыцца, бярэ пад увагу і ў наступны раз спрабуе сарваць урок, нагубіць настаўніка. На малюванні, маўляў, можна. Настаўнікі ж гэта сабе дазваляюць!

Вось так паступова ў вучня ствараецца думка, што ўрок малювання пуста і непатрэбны, Асноўная маса настаўнікаў малювання — выкладчыкі чарчэння. Лічыцца, што паміж гэтымі прадметамі існуе нейкая сувязь. Мне здаецца, што гэта няправільна. На жал, велімі многія харошыя настаўнікі чарчэння, якія маюць спецыяльную тэхнічную адукацыю, не ўмеюць малюваць. Вядома, на ўроках малювання не кожны вучня можна навучыць добра малюваць. Але кожны павінен добра навучыцца правільна бачыць форму прадметаў, іх прапарцыю, судзісныя святла і ценю, правільна разумець творы мастацтва. А гэтага можна дагэтуль толькі змястоўна, захлепчымі расказамі пра мастакоў, пра іх пакупніцтва творчыя пошукі. Калі ж настаўнік сам ледзь разбіраецца ў мастацтве, ды ішч і да ўрока адносіцца формальна, то што казачь тады ўжо аб вучні!

Некв ў школе мне казалі:

— У нас вядзе малюванне піянержатава.

— А ці ёсць у яе спецыяльная адукацыя?

— Не, яна фізіолаг. Але ўрокаў рускай мовы ў нас для яе пакуль што няма, а за малюванне ніхто брацца не хоча.

Ці зможа вучань слухаць такога настаўніка з захлепленнем?

Аднойчы я была ў Кермоўскай школе-інтэрнаце, дзе дырэктарам Міхал Афанасевіч Дзмітрыеў. Мяне ўразіла дзяткіна-экскурсавод. Сур'ёзна, з нейкай цвёрдыняй і голасе кемічывала яна раздзел школьнай выставкі. Расказвала аб мастаку з гэтым веданнем яго творчасці і жыцця, што з такіх ведў хопіла б для кваліфікаванага экскурсавода. І дзяткі слухалі яе ўважліва. А наступны раз экскурсавод будзе іншы вучань, ён расказаў пра другога мастака і гэта будзе зноў захлепчымі расказ аб чужоўным!

Педагогі гэтай школы здолелі пасвечыць сваё вучня сонечнай дарогай мастацтва. І не дзіўна, што ў сённяшнім дзяткі сустракае шмат узнясенасці, патэтычнасці, нахвалі тых радкоў: «...і вясна ў гэтым годзе абсабіла, зацямна. Колькі лужкі і неба блакітнае, і сонца ўсімківацца: тырчачь аражывае зубы-прамочны, здаецца, што імкні ў сонца на шчокі! Добра! Іду, і ніхто мне не перашкаджае думкаць аб самым любімым, аб прыгожым!».

Так, думачь аб прыгожым, разумець яе павінна вучыцца дзяткі школы. Тут патрэбны сапраўдны вопытны настаўнік малювання. У дапамогу ім можна было б запраціць нашых лепшых мастацтвазнаўцаў, якія б выступілі з лекцыямі на спецыяльна арганізаваных семінарах.

На маю думку, практычнае малюванне на ўроках павінна цесна спалучацца з мастацтвазнаўствам. Няхай не кожны вучань навучыцца добра малюваць, але затое ён навучыцца разумець мастацтва, зможа ў будучым чытаць творы выяўленчага мастацтва, як чужоўную захлепчучую кнігу.

г. Мінск.

ВІНШАВАННЕ ЮБІЛЯРА

За заслугі ў развіцці беларускай савецкай літаратуры і ў сувязі з п'ятдзятцігоддзем з дня нараджэння Прэзідыум Вярхоўнага Савета БССР ўзнагародзіў пісьменніка Няхаа Рыгора Осіпавіча Ганаровай Граматай Вярхоўнага Савета Беларускай ССР.

У клубе Саюза пісьменнікаў БССР адбыўся вочер, прысвечаны юбілею Р. Няхаа. Вечар адкрыў І. Шамякін. Доклад аб творчасці Р. Няхаа зрабіў А. Астрэйка. Затым пісьменнікі вішавалі юбіляра. Былі зачытаны шматлікія тэлеграмы, якія паступілі з Масквы, Кіева, Вільнюса, Рыгі і іншых гарадоў краіны.

Удзельнікам вечара былі паказаны хронікальна-дакументальныя фільмы, створаныя па сцэнарыях Р. Няхаа.

230 КАНЦЭРТАЎ

Па рэспубліках Сярэдняй Азіі, Казахстана, Украіне Расійскай Федэрацыі праходзіць маршрут дзяткінага гадавыя пазэдкі эстраднага калектыву Беларускай дзяржаўнай філармоніі. Цэпла сустракалі гледачы вакалістак В. Гаскараву і С. Лаўрэнтэвічэ, шымбаліста М. Урбановіча, мужыцкія вядомыя квартэты ў складзе Я. Ігнатава, А. Казлоўскага, М. Нікановіча, В. Рэуса.

За час паездкі артысты наладзілі каля 230 канцэртаў.

НАШ СУЧАСНІК

Шчо драгі душы дарункі

С. БЛАТУН, спец. нар. «Літаратуры і мастацтва»

Зваротны адрас на пісьме быў зааказана. «І хто гэта піша аж з Каўказа? — надумаў Васіль Дзмітрыевіч, акурта на доважочны канверт. — Там жа ў мяне ні знаёмых, ні сваякоў няма...» Присыць за стол, пачаў чытаць. І чым далей ён ўчытваўся ў карузаватныя радкі, тым больш святлей яго твар, а на вуснах зааблукла ледзь прыкметная усмешка.

Пісаў незнамы чалавек са станцыі Урэжкі, што на Каўказе — Іван Аляксеевіч Яўстаф'еў. З замілаваннем расказваў ён пра тое, як вярнуцца дрэва, вясці (не для сябе, а для ўэйкі), даглядаць, песьці іх, як дзіцяці. Некалькі незвычайна дзіўна дзядуля ад радкоў. І незвычайна чалавек з сонечнага Каўказа раптам здаецца такім знаёмым, бліжнім. Піша, што працягаў пра яго, Харашылава, недзе ў газэце і наважыўся пазнаёміцца, хоць бы з ачовна. Пытаецца, наасенне якіх дрэў і кустоў прыслалі тое сёе раіш... І яшчэ просіць падрабязней расказаць, як у Брэсце быў створаны першы грамадскі падагавальнік.

У той жа самы вечар, калі прышло гэта пісьмо, Васіль Дзмітрыевіч уздыўся за пяро, схіліўся над ар-

ВЫНІКІ МУЗЫЧНАГА ГОДА

АДКРЫТЫ ПАРТЫЙНЫ СХОД У САЮЗЕ КАМПАЗІТАРАЎ БССР

Да канца 1964 года засталася менш месяца. Што прынесь сёлетні год Беларускай кампазітарскай арганізацыі, якія вынікі творчасці нашых кампазітараў і як яны збіраюцца працаваць далей — пра гэта нядаўна ішла гаворка на адкрытым партыйным сходзе ў Саюзе кампазітараў БССР. З дакладам выступіў старшыня праўлення саюза Д. Камінскі.

— На беларускіх кампазітараў і музыкантаў, — сказаў ён, — ускладняецца вялікая задача: узабагаціць скарбніцу савецкай музычнай культуры каштоўнымі ў ідэі і мастацкіх адносінах творамі, актыўна ўдзельнічаць у эстэтычным выхаванні працоўных. Для нас гэты год характэрны тым, што мы правалі ў сябе пленум, прысвечаны сімфанічнай і камерна-інструментальнай творчасці, і выступілі са справядлівай на сягондні сакратарыята Саюза кампазітараў СССР. Былі паказаны новыя ўзоры нашай музыкі: буйныя сімфанічныя палотны, канцэрты, камерна-вакальныя творы і інструментальныя п'есы.

Д. Камінскі спаслаўся ў сваім дакладзе на цікавыя факты, звязаныя з музычна-грамадскай работай кампазітараў рэспублікі. Сялета кампазітары больш ста разоў сустракаліся з рабочымі прадпрыемстваў, калгаснікамі, слухачамі народных універсітэтаў культуры.

З кожным годам расце прафесіянальнае майстэрства нашых кампазітараў, што дарчы адзначалася і на прэсдаўні сакратарыята ў Маскве. Але на гэтым не глыба супакойвацца. Трэба пісаць яшчэ больш змястоўную і прафесіянальна-даканалую му-

зыку на сапраўднай нацыянальнай аснове. Пра гэта гаварылі Р. Шырма, Д. Лукас, А. Ракава, Т. Дубокава, В. Сімак, Г. Вагнер, М. Шнейдэрман, М. Алладэў, Я. Цікоцін.

Дакладчыкі ў выступаванні ўспрымаючы ўказвалі на адставанне песеннага жанру: масавых песьняў і хораў пішачна мала, а голуюна — яны не задавальняюць свайг якасцю.

На сходзе было ўзнята пытанне аб дэсе оперы Я. Глебава «Твая вясна». Нядаўна ў Саюзе кампазітараў адбылося прасудоваванне не фрагментарна ў механічным запісе. На абмеркаванні прадстаўнікі опернага тэатра катэгорычна патрабавалі, каб канчаткова «присуд» новаму твору на некаторы час аякласці, пакуль маўляў, кампазітары і музыкантаў не пазнаёміцца дэталёва з лібрэта. Справа ў тым, што мастацкае кіраўніцтва тэатра не задаволенна літаратурнай асновай оперы, таму як музыка яе падабаецца. Усе прамоўні на партыйным сходзе прышлі да адзінай думкі, што тэатр заняў не зусім правільную пазіцыю ў адносінах да новага беларускага творца, які абавязкова павінен набыць спецыяльнае жыццё. Дарчы, рабіліся зўвагі і па бягучаму рэпертуару тэатра, з якога ў апошні час амаль зусім зніклі беларускія оперныя і балетныя спектаклі.

Падволячы вынікі сёлетняга года і намячаючы планы на будучае, уздзельнікі сходу гаварылі аб неабходнасці актывізаваць творчую дзейнасць, шырэй уключыцца ў падрыхтоўку да прэсдаўні дзяткінага года і 100-годдзя для нараджэння Ул. І. Леніна.

Дарогі свет прыгожага

Вялікае фіялетавае сонца, сіняе мора і аражывы пясок. На пяску — дзве дзяткі з зялёнымі косамі...

— Так прыгожа — прыдумала, — гаворыць вяснігадовая Таня Заваруева, — а настаўніца сказала, што такое сонца не бывае, трэба сонца намалюваць чырвоным.

Дзяткі не перамалявалі сонца — хіба ж яно чырвонае? — атрымала за малюнак «тройку».

Таня зусім пераканана, што сонца не чырвонае, проста прыгожае, а прыгожае ў яе ўяўленні — фіялетавае. І прыгожае яна ўвучыла павойму. Гэта зусім не азначае, што дзяткінае збуды будзе бачыць сонца толькі фіялетавым. Не. Калі разумя, паступова ўвядзіць дзяткіну ў свет колераў, формы, ліній — раскрываць перад ёю таямніцы мастацтва, то не сапсаваўшы ў ёй паўчыц неспраднага ўспрыняцця, любі да малювання, да характава, мы навучым Таню правільна падбіраць колер для свайх малюнкаў.

А вось яе настаўніца зусім пераканана, што дзяткіна пачынае псаваць. Маўляў, ужо з першага класа малюе абстрактныя малюнкы!

Хочацца гэтай настаўніцы сказаць: прабачце, але ці ведаеце вы самі, што такое абстрактныя малюнкы? Па ўсім відаць, што не, таксама, як і не ведае пра гэта Таня. У свайх малюнках дзяткі не капіруюць увечанне. Яны перадаюць у іх свае паўчыц, думкі, імкнучыся намалюваць сонца, дрэва не такімі, якімі іх бачым, а перадаць з неспраднасцю тую прыгожасць, якую яны прыкмецілі ў гэтым сонцы, дрэвах.

А іншы педагог ставіць пахвалёную аднаку толькі тады, калі сонца намалювана чырвоным, пясак жоўты, валасы карычневыя. У такім разе абялянасць дзіцячага ўспрыняцця гіне, а разам з ім знікне і радасць творчасці.

Гэта прэты крок, зроблены вучнем да раўнадушнасці ў малюванні, і зрабіць гэты крок дапамог настаўнік.

А час ідзе. У класе паяўляюцца адстаючыя вучні па арыфметыцы, пісьму, чытанню.

— Заўтра ў нас замест малювання будзе арыфметыка, — паведаміла настаўніца.

А на наступным тыдні:

— Заўтра замест малювання будзе пісьмо.

Ведаў ад малювання не прывыкліца, мяркуе настаўніца, усё роўна я сама дрэнна малюю і дзяткі малюваць не вучу.

А ў дзяткі свае думкі: ага, значыць, малюванне — прадмет дугаруднага, яго ж у гэты час змяняюць! Гэта ўжо другі крок да тэй самай раўнадушнасці. А з раўнадушнасці паступова ўзнікае і непрыязнасць.

Колькі разоў мне даводзілася чуць у настаўніц:

Ключ да юных сэрцаў

Міма чынам, юныя палезыныя эстэтычнае выхаванне школьнікаў.

каў? Галоўнае, на маю думку, у тым, што шмале патрэбна дапамога мастацкай работы школьнікаў.

Мне здаецца, што трэба ўзмацніць шэфскую дапамогу школам творчых саюзаў, тэатраў, спецыяльных школ.

На маю думку, пры філармоніі трэба стварыць брыгаду (або некалькі), якая б давала лекцыі і канцэрты спецыяльна для школьнікаў. Музыказнаўцы маглі б вылазкіцца з лекцыямі сістэматычным, а ўсе раёны. Школы ж таксама, відаць, змаглі б адпусціць пазыўныя сродкі на арганізацыю такіх лекцыяў.

І шчыра адно, юныя раённыя спецыяльныя наведваючы канцэртныя брыгады, мастацкія калектывы. Але яны даюць толькі візытныя канцэрты, на якія дзяткі уваход забаронены. Скажам, выступіла ў Брэсце філармонія харавая налад пад кіраўніцтвам Р. Шырма. Час для канцэрта быў падобны, неўдла перад гэтым залар выступілі іншыя канцэртныя брыгады. Да таго ж раёны Дом культуры не забеспечыў добрай рэкламай. У выніку больш траціць часткі тэатра пуставала. А школьнікі дарэмна прасіліся на канцэрт. Настаўнікі і канцэртны адмовілі ім.

Вядома, шэфская сувязь можа быць наладжана і на месцы. Амаць у кожным раённым аддзеле ўсё музычнае школа. Але яна, амаць, можа нейкім адасобленым жыццём. Калі выкаваны яе і даць канцэрты, то толькі ў свай школе. Включыць дзяткі на іх не бываюць.

Наспела неабходнасць шырока прымяніць і тэхнічныя сродкі прапаганды музыкі. Маюцца лічы самі музычны прынітыны ці проста дрэнны густ, няма ў іх любі да мастацтва.

Папулярныя сталі ў школах «Музыка Трашчынкі» — зборы разпаўдучыя з вядомых нарэч. Толькі і тут не абшлось без фальшывага рэпрадукцыі. Ад гэтага нарэччэ неабходным, выставіць яны больш шчыра. Хочацца некалькі слоў падбаваць, неўдла перад гэтым залар выступілі ў 2-м рапрадукцыі «Трашчынкі» вясці нават на ласціных клетках і маршах. Наўрад ці будучы вучні глядзець на іх там, меюць у неаатарных школах любоў да прыроды. Кожную вясну вучыцеся сядзець дрэўцы. Для дзяткі гэта сапраўднае свята — пасадзіць ліну ці келіна. Але і пасля выхавальні зусім забываюцца пра пасаджаных новых дрэў. У выніку дрэўцы сохнуць.

Эстэтычнае выхаванне — справа незвычайна важная. Ім павінны займацца і грамадскія, і творчыя саюзы, і выхавальні.

І. ГРАБЛЕўСКІ, журналіст.

Дарогі свет прыгожага

Вялікае фіялетавае сонца, сіняе мора і аражывы пясок. На пяску — дзве дзяткі з зялёнымі косамі...

— Так прыгожа — прыдумала, — гаворыць вяснігадовая Таня Заваруева, — а настаўніца сказала, што такое сонца не бывае, трэба сонца намалюваць чырвоным.

Дзяткі не перамалявалі сонца — хіба ж яно чырвонае? — атрымала за малюнак «тройку».

Таня зусім пераканана, што сонца не чырвонае, проста прыгожае, а прыгожае ў яе ўяўленні — фіялетавае. І прыгожае яна ўвучыла павойму. Гэта зусім не азначае, што дзяткінае збуды будзе бачыць сонца толькі фіялетавым. Не. Калі разумя, паступова ўвядзіць дзяткіну ў свет колераў, формы, ліній — раскрываць перад ёю таямніцы мастацтва, то не сапсаваўшы ў ёй паўчыц неспраднага ўспрыняцця, любі да малювання, да характава, мы навучым Таню правільна падбіраць колер для свайх малюнкаў.

А вось яе настаўніца зусім пераканана, што дзяткіна пачынае псаваць. Маўляў, ужо з першага класа малюе абстрактныя малюнкы!

Хочацца гэтай настаўніцы сказаць: прабачце, але ці ведаеце вы самі, што такое абстрактныя малюнкы? Па ўсім відаць, што не, таксама, як і не ведае пра гэта Таня. У свайх малюнках дзяткі не капіруюць увечанне. Яны перадаюць у іх свае паўчыц, думкі, імкнучыся намалюваць сонца, дрэва не такімі, якімі іх бачым, а перадаць з неспраднасцю тую прыгожасць, якую яны прыкмецілі ў гэтым сонцы, дрэвах.

А іншы педагог ставіць пахвалёную аднаку толькі тады, калі сонца намалювана чырвоным, пясак жоўты, валасы карычневыя. У такім разе абялянасць дзіцячага ўспрыняцця гіне, а разам з ім знікне і радасць творчасці.

Гэта прэты крок, зроблены вучнем да раўнадушнасці ў малюванні, і зрабіць гэты крок дапамог настаўнік.

А час ідзе. У класе паяўляюцца адстаючыя вучні па арыфметыцы, пісьму, чытанню.

— Заўтра ў нас замест малювання будзе арыфметыка, — паведаміла настаўніца.

А на наступным тыдні:

— Заўтра замест малювання будзе пісьмо.

Ведаў ад малювання не прывыкліца, мяркуе настаўніца, усё роўна я сама дрэнна малюю і дзяткі малюваць не вучу.

А ў дзяткі свае думкі: ага, значыць, малюванне — прадмет дугаруднага, яго ж у гэты час змяняюць! Гэта ўжо другі крок да тэй самай раўнадушнасці. А з раўнадушнасці паступова ўзнікае і непрыязнасць.

Колькі разоў мне даводзілася чуць у настаўніц:

Ключ да юных сэрцаў

Міма чынам, юныя палезыныя эстэтычнае выхаванне школьнікаў.

каў? Галоўнае, на маю думку, у тым, што шмале патрэбна дапамога мастацкай работы школьнікаў.

Мне здаецца, што трэба ўзмацніць шэфскую дапамогу школам творчых саюзаў, тэатраў, спецыяльных школ.

На маю думку, пры філармоніі трэба стварыць брыгаду (або некалькі), якая б давала лекцыі і канцэрты спецыяльна для школьнікаў. Музыказнаўцы маглі б вылазкіцца з лекцыямі сістэматычным, а ўсе раёны. Школы ж таксама, відаць, змаглі б адпусціць пазыўныя сродкі на арганізацыю такіх лекцыяў.

І шчыра адно, юныя раёны спецыяльныя наведваючы канцэртныя брыгады, мастацкія калектывы. Але яны даюць толькі візытныя канцэрты, на якія дзяткі уваход забаронены. Скажам, выступіла ў Брэсце філармонія харавая налад пад кіраўніцтвам Р. Шырма. Час для канцэрта быў падобны, неўдла перад гэтым залар выступілі іншыя канцэртныя брыгады. Да таго ж раёны Дом культуры не забеспечыў добрай рэкламай. У выніку больш траціць часткі тэатра пуставала. А школьнікі дарэмна прасіліся на канцэрт. Настаўнікі і канцэртны адмовілі ім.

Вядома, шэфская сувязь можа быць наладжана і на месцы. Амаць у кожным раённым аддзеле ўсё музычнае школа. Але яна, амаць, можа нейкім адасобленым жыццём. Калі выкаваны яе і даць канцэрты, то толькі ў свай школе. Включыць дзяткі на іх не бываюць.

Наспела неабходнасць шырока прымяніць і тэхнічныя сродкі прапаганды музыкі. Маюцца лічы самі музычны прынітыны ці проста дрэнны густ, няма ў іх любі да мастацтва.

Папулярныя сталі ў школах «Музыка Трашчынкі» — зборы разпаўдучыя з вядомых нарэч. Толькі і тут не абшлось без фальшывага рэпрадукцыі. Ад гэтага нарэччэ неабходным, выставіць яны больш шчыра. Хочацца некалькі слоў падбаваць, неўдла перад гэтым залар выступілі ў 2-м рапрадукцыі «Трашчынкі» вясці нават на ласціных клетках і маршах. Наўрад ці будучы

Папулярна ў вёсках пад Чэгусамі карыстаецца афіцыйна раённага Дома культуры. Калектыў дэсціць разам выступаючы на павялічанай і ў клубы. На здымку — удзельніца танцавальнай групы афіцыйна Людзіла Урублеўская (злева) і Ірына Выхадзіца (справа).

У ДАПАМОГУ САМАДЗЕЙНЫМ АРТЫСТАМ

Народны артыст СССР Р. Шырма і Дзяржаўная харавая акадэмія калгаса — частыя госці сельскіх і раённых дамоў культуры Мінскай вобласці. Цікавая творчая сустрэча адбылася ў вёсцы Лебедзева Маладзечанскага раёна, дзе ёсць народная капэла. Самадзейныя артысты выканалі новыя творы з свайго рэпертуару. Р. Шырма расказаў прысутным пра творчы шлях капэлы, якую ён кіруе, і пра метады работы з хорам.

Тэка ж сустрэчы адбылася ў Мядзелі, дзе сабраліся культасветработнікі раёна, удзельнікі хору калгаса «Заря», а таксама ў Казловічах Слуцкага раёна, слаўных сваім хорам народнай песні.

Закончыўся семінар найбольш здольных чытальнікаў, танцоўраў і вакалістаў Міншчыны. 60 чалавек на працягу некалькіх дзён займаліся пастаўкай голасу, сцэнічным майстарствам. Выкладчыкамі на семінары былі народная артыстка БССР В. Галіна-Александровская, саліст Тэатра оперы і балета Я. Карпю, канцэртмайстар А. Жэмер і іншыя.

Я перачытваю кнігу Геннадзі Кіслёва «Сейбіты венага» — і перада мною аўтаграф старога гісторыка, я чую грозныя рэха венагоных падаў, бачу людзей, што са зборай у руках і сілаю мастацкага слова вавалі з прыгатаванымі народа, кіпчалі на барацьбу за лепшае будучае.

Вось палымнае, трагічнае, плурыміснае сэрца рэвалюцыянера, баявога амагара — песьня пра мужынаў праўды, якія каля патрыятычнай беларускай нацыі Каліноўскага Нарыя Г. Кіслёва пра Каліноўскага — гэта перш за ўсё імя і жыццё слова пра нялёгкае жыццёвую і творчую дарогу беларускага рэвалюцыянера дэмакрата, даследаванае, прасякутае вялікай увагай і замілаванасцю да «Ясы-Кі-Гаспадары з пад Вільні». І ў той жа час гэта праца глыбокая і змястоўная, насычаная новым багатым фактычным матэрыялам. Аўтар паслядоўна праводзіць свае думкі, належным чынам іх аргументуе, даказвае.

На параўнальна невялікай плошчы створана надзвычайнае горада. Г. Кіслёў падарваў разглядае асроддзе, у якое складваўся і фарміраваўся светлагі К. Каліноўскага, паказвае, як высялаўся ў яго сэрцы рэвалюцыянер Ідэалы, які ён прышоў да перананання, што «перш за ўсё нам трэба знішчыць гэтую гнілу і разбэшчаную касту, якую называюць дваранствам».

Аўтар кнігі «Сейбіты венага» спыняецца на ролі вольнага беларускага слова ў падрыхтоўцы народа да паўстання, паказвае напружаную работу К. Каліноўскага на агрунтаванні рэвалюцыянернага сьлі Беларуса і Літвы напярэдадні 1863 года. У артыкуле добра раскрытае, як гартваўся рэвалюцыянер саюз беларускага, рускага, польскага і літоўскага народаў, які Кастусь Каліноўскі адным з першых высока ўзняў сцяг інтэрнацыяналізму ў барацьбе за свабоду і шчасце працоўнага чалавека.

Нельга без хвалявання чытаць старонкі пра тытанічны намаганні беларускага сялянскага дэмакрата паўстаць паўстанне ў рэчышчы антыпрыгонніцкай вайны, пра яго арышт і гераічную смерць.

Вельмі добра, што пра чалавека, які абудзіў у беларусым народзе лютую годнасць і светлую надзею, які многа зрабіў, каб ачысціць грым з маланкі пранёсся над роднымі палетамі, гаворыцца так палымна. Многія мясціны ўспрымаюцца, як старонкі мастацкага твора: «У той год была ранняя вясна. Зрабілішы шырэйшымі далгазды над Давіной і Прыпяццю, успыхнулі лютымі факеламі барозы ў прыеманскай гнаў, зноў замітусіліся ля сваіх гняд даўнаголя буслы, заспявалі ў радасным лебе жавабраны: «Ары — барануі! Ары — барануі!» Але не ўсе пал дачакалі».

Паспее калектыву мастацкай самадзейнасці ў многім залежыць ад увагі кіраўнікоў гаспадарак, ад таго, якія клопаціцца, каб у клубы было і дэпла і утульня. Аднак некаторыя кіраўнікі калгасаў і саўгасаў, старшыні сельсаветаў глядзяць на самадзейнасць, як на забаву.

Прыходзіць, напрыклад, у клуб калгаса «Іскра» Быхаўскага раёна на канцэрт мастацкай самадзейнасці. Выступае вялікі, але аднагалосы хор без музычнага суправаджэння.

Разумеюцца, аддзел культуры падводзіць, — апраўдаюцца кіраўнікі гаспадарак. — Не даў ні баяніста, ні харавіка.

Па традыцыі, некаторыя старшыні калгасаў лічаць ва ўсім вядомым аддзел культуры, маўляў, не пасылае мастацкага кіраўніка, не забяспечвае рэпертуарам, не дапамог баян набавіць. Між тым, час ужо самі калгасы і саўгасы аднаццаць за арганізацыю культурнага аддзелаў працоўнаго вёскі так, як і за гаспадарчыя справы.

Вось тыя пытанні, на якія, мне здаецца, сёння трэба звярнуць самую сур'ёзную увагу.

Аляксей ГОЛЫШ, матадыст Магілёўскага абласнога Дома народнай творчасці.

НА ПРЭМІІ ІМЯ ЯНКІ КУПАЛЫ І ІМЯ ЯКУБА КОЛАСА

НА УВЕСЬ ГОЛАС

Сцяпан АЛЕКСАНДРОВІЧ пісьмешка як небяспечную асобу і п'янінны доўгі час на сутнасці жывіць неадназначны станавіцца, пакуль яго не пасадзілі ў турму ў настрайніку 1864 г.

Значна пашырае і ўдзякаляе Г. Кіслёў аўтарам пра юнацкі і студэнцкі гады Францішка Багушэвіча. Перш за ўсё тут на аснове матэрыялаў выспісвае канчаткова даказана, што радзімай пазіта быў фальварак Сяніцкі, а не Кушліна, як дагэтуль лічылася. Упершыню ў міне «Сейбіты венага» чытаць знойдзеныя матэрыялы пра вучобу Ф. Багушэвіча ў Віленскай гімназіі, пра яго аднакласнікаў — будучых аўтаграфічных дзеячоў паўстання 1863 года. Вельмі каларытнай фігурай быў і кулянін «дарактар» Іосіф Каліноўскі, які чытаў сялянна «Музыкаў праўду» К. Каліноўскага, а на дошыне адкрыта заявіў, што ўсё сваё жыццё вучыў дзяцей пенайдзе царскі ўрад і ўсё ў гэтым кірунку прапаганда сярод народа.

«Сейбіты венага» Генадзі Кіслёва — праца вельмі змястоўная і цікавая, яна вызначаецца не толькі багатым новага фактычнага матэрыялу, але і сваёй мэтааналізацыяй. Аўтар умела праводзіць думку пра цесную дружба і баявую салідарнасць сяноў беларускага, рускага, польскага і літоўскага народаў супраць прыгонніцтва і царызму, паказвае складаную атмасферу і разнаманасць сіл напярэдадні і ў часе падаў 1863 года.

Кніга Г. Кіслёва вылучана на прэмію імя Якуба Коласа. Я рад за свайго сабрату па літаратурнаму праце і лучу, што яго зборнік «Сейбіты венага» бяспрэчна варты высокай ўвагі горады.

Сяла на атрыманне рэспубліканскіх літаратурных прэмій вылучае чарг прэмій. Пазнаемліва і са спісам гэтых кніг і шыра кажуць, разбуріць: якому твору аддаць перавагу? Пасля некаторых ваганняў рашыліся на імя Якуба Коласа і галасавалі за яго.

Чым мне краўдзіва гэтыя кнігі, чым усхваляваў і фардаваў? Пры гэтым знаёмствам з Янкам Сітоў, яма вавеснікам. Гэты проста высокае словеснае майстэрства, свабоднае, сумленнае, пазнавае яго, разабраўшы ў яго супярэчнасці, у людях адчуваюць у якіх свае месца. Янка Сітоў вельмі правільна разумее гэтыя свае месцы — карысна, самадзейна праца тама, дзе ён больш за ўсё любіць. Ён лічыць, што ён патрабуе і родным калгасам. У яго справы пакуль што ідуць не вельмі глыбока. Тут найбольшыя магчымасці тэмаў сабе, прылісці свае мільёны сілы і набытыя ў сваёй творчым дзейнасці, ён не ўзнікае ад жыцця ў імя Сітоў, не здарыцца сваім пераконаным, не падохача цяжкай. Гэтым прычынам і кіруючы Янка Сітоў, уступаючы ў самастойнае працоўнае жыццё. І я веру, што ён правірае яго хорам, бо сваёй школа, сваёй сям'я, наш саюзнік да выхавалі ў ім лепшыя якасці нашага сучасніка.

Я зярок ішу пра Янку Сітова як пра канкрэтнага чалавека, а не літаратурнага героя. Заслуга ў гэтым п'янінны Аляксей Асіпенкі, які не проста расказаў мне пра гэтага вавесніку, а паказаў мне і ў якім знікуў Янка Сітоў, а падарваў мне з Сітоўым і зараванцамі.

Бягучая мова, якой напісана кніга, цікава і прыемна, і прыкметна шырокае выкарыстанне лірычна-эпічнага стылю. Шырокае і спольнае выкарыстанне Фрунзе Сітоў, аднак у чытым апавесці цікавае, варты высокай увагаю.

А. СІДАРЭВІЧ, рабочы.

ПАТРЭБЫ І МАГЧЫМАСЦІ

ЦІПЕР, у дні падрыхтоўкі да Дня, хочацца падзяліцца думкамі аб мастацкай самадзейнасці нашай вобласці, аб тым, што пераходзіць ад уласна-вядомага майстарства аматару сцэны. Непакое перш за ўсё становіцца спраў на вёсцы.

Трэба шыра сказаць: сельская самадзейнасць за апошнія гады мала чым парадвала гледачоў. На раённых, абласных аглядах не часта можна было убачыць добра зладжаных калектываў, які выступалі бы са значнай, старанна падрыхтаванай праграмай. Мала было патрыятычных песень, якія выклікалі б у людзей бадзёры настроі, заклікалі б народ да новых працоўных поспехаў; адсутнічалі навіны фальклору, інструментальныя найгрышы, новыя цікавыя танцы, надзвычай частыя. Затое больш чым дастаткова было так званых «дзясных плачаў» пра няшчаснае каханне.

Міжволі прыходзілі да вываду: сельская самадзейнасць пачала адставаць ад кіпухага жыцця народа.

Большасць раённых цэнтраў маюць добра абсталяваныя Дома культуры. Амаля ў кожным з іх — піяніна, інструменты духавога аркестра, радыёлы, магнітафоны. Створаны ўсе ўмовы, каб мастацкая самадзейнасць яшчэ больш квітнела. І ўсё ж мала ў нас аркіх, зладжаных калектываў. Міжволі ўспамінаюцца ў мінулым задорны Палужскі і вясёлы Краснапольскі хоры, Клімавіцкі ансамбль песні і танца, Асіповіцкі цымбальны аркестр. На жаль, яны сёння далёка не ў лепшай форме.

У чым жа прычына? Мне здаецца, у тым, што ранейшыя кіраўнікі самадзейнасці калектываў, якія былі арганізатарамі і душою гэтых гурткоў, па розных прычынах даўно пакінулі іх. Варты замяніць, або ў лепшым выпадку, знаходзячыся пад кіраўніцтвам выкладчыка чалавека, адсталі ад імклівага бегу часу.

ВІДОМА, што паспяхова работа мастацкай самадзейнасці перш за ўсё залежыць ад кіраўніка, яго агульнай культуры і прафесійнага даведчанасці. У Магілёўскай воб-

ласці прыкладна толькі пяць працэнтаў кіраўнікоў сельскіх калектываў маюць музычную адукацыю, ды і то пераважна пачатковую. Такае ж становішча і ў тэатральных, танцавальных і музычна-інструментальных гуртках.

Захадленне народа мастацтвам расце, а кваліфікаваных кіраўнікоў самадзейнасці не атрымлівае. Адсюль цяжкасць — галоўная перашкода ў фарміраванні творчых калектываў. Таму і няма ў нас пламернай, штодзённай работы ў самадзейных гуртках, бо ёю проста немаму ўсур'ёза заняцца. У гэтым і трэба шукаць прычыну, чаму ў нас часта квітнее кампанейчына, чаму самадзейнасцю мы займаемся ў перыяд падрыхтоўкі да аглядаў.

Мастацкая самадзейнасць на вёсцы развіваецца ўсё яшчэ марудна і кволы. Высцей бачу я ў тым, каб нашы спецыяльныя навучныя ўстановы і ў прыватнасці Магілёўскае культасветвучылішча, якое рыхтуе клубных работнікаў, улічыла, нарэшце, надзельныя патрэбы працоўнаго вёскі. Але за многія гады свайго існавання яно не парадвала сваім выхаванцам, вельмі ўжо слабая ў іх музычная падрыхтоўка. Мала што з выпускнікоў, свабодна валодеа, скажам, баянам, ведае нотную грамаду.

Мне могуць спытаць: што ж робіць абласны Дом народнай творчасці, каб забяспечыць кіраўніцкі сельскую мастацкую самадзейнасць? Сумесна з абласным упраўленнем культуры мы штогод праводзім шматмесечныя курсы кіраўнікоў гурткоў розных жанраў.

За апошнія тры гады на курсах вучылася каля ста чалавек. Але за гэты тэрмін, вядома, не падрыхтуеш кваліфікаванага кіраўніка. Калі заўважана аб курсах, хочацца ўказаць на агульны недахоп у іх рабоце. Займаючыся шасць або нават восем месяцаў, курсант вучыцца ставіць спектакль, танец або рыхтуе харавую праграму. А вось ігры на баяне, хоча бы гэтай элементарнай, яно на курсах не вучаць. Навучыцца курсант трохі дырыжыраваць, кіраваць хорам або чытаць запісы танцаў, а праграду мелодыю не ўмеа. Добра, калі пасля ў клубе знойдзецца чалавек, які ўмеа іграць па нотам. А калі не? (А так часцей бывае). Што тады рабіць былому курсанту? Сам ён новы твор разабраць не ўмеа. Вос і атрымліваецца, што развучыць такі курсант з удзельнікамі самадзейнасці тыя рэчы, якімі авалоўдаў на курсах, а далей ні кроку наперад. Як кажуць, сеў на меля. Мне здаецца, што вучобу ігры на

адным з музычных інструментаў на курсах неабходна зрабіць абавязковай. І асабліва на курсах па падрыхтоўцы кіраўнікоў танцавальных і харавых калектываў.

Неабходна больш увагі аддаваць і вывучэнню нотнай граматы. Выпускнікі нашых курсаў зусім слаба разумеюць у ёй. Нядаўна, будучы ў камандзіроўцы, мне давялося сустрацца з выпускніком 8-месячных курсаў па падрыхтоўцы кіраўнікоў харавых калектываў Ганай Каплуновай, якая цяпер загандае Абдзішчым сельскім клубам Быхаўскага раёна. Запытаў я яе аб падрыхтоўцы калектываў мастацкай самадзейнасці клубу да раённага агляда. На маё пытанне, над чым працуе цяпер харавы гурток, Ганна Каплунова назвала некалькі старых, даўно ўсім вядомых песень. «А чаму выbralі імяна гэтыя песні? Хіба нельга змяніць што-небудзь новае?», — спытаў я. «Ведаю, што песьні нашы старыя, што можна і новыя падбраць. Але як іх правільна развучыць? Бо ні праспяваць, ні прагравіць я іх не магу. Нотнай граматы не ведаю». А Ганна ж Каплунова — адна з лепшых выпускніц нашых курсаў.

Больш патрабавальна трэба ставіцца і да падбору курсантаў. Тут ужо многае залежыць не толькі ад уплыву культуры і Дома народнай творчасці, а і ад раённых аддзелаў культуры. Нельга пасылаць на курсы людзей, якія не згодны кіраваць самадзейнасцю. Трэба шукаць і пасылаць вучыцца найбольш здольную моладзь, якая любіць самадзейнае мастацтва, а не тую, што ідзе на курсы толькі таму, што пасля заканчэння дзесяці класаў яшчэ не паспела ідзе ўладнавацца на работу або вучыцца.

З радасцю і спадзяваннем мы глядзім на музычны факультэт педінстытута. Выпуск яго спецыялістаў стане вялікай падзеяй для далейшага ўздыму культуры на вёсцы, калі, вядома, выпускнікі трапіць на работу ў сельскую школу.

Большасць выпускнікоў Магілёўскага музычнага вучылішча ідзе ў кансерваторыю або застаецца працаваць у горадзе. Гэта зусім заканамерна, але нельга забываць пра надзельныя патрэбы сельскіх раёнаў. На маю думку, варты было б арганізаваць (як гэта зроблена ў культасветвучылішчы) праходжанне практыкі студэнтамі дыржорска-харавога аддзела на вёсцы. А што, калі ўстанавіць такі парадак, калі выпускнікі музычнага вучылішча можа быць прыняты ў кансерваторыю толькі пасля двухгадовай работы ў раённым цэнтры? Гэта, вядома, на першым часе трохі адаб'ецца на прыёме ў кансерваторыю, але праз пару гадоў выпускнікі павуіліся б людзьмі, якія маюць практычны стаж работы. Ды і самадзейнасць ад гэтага толькі выйграе б.

Самага шырокага пераймання варты волыт бабруйчан і таварышаў з Быхаўскага раёна. Арганізавалі ж яны пры музычных шіолах курсы па падрыхтоўцы баяністаў для калгасных і саўгасных клубаў свайго раёна. І працуюць яны на грамадскіх асновах!

Яшчэ дзясць прынята равінне; стварыць пры вышэйшых навукальных установах кафедры грамадскіх прафесій і ў прыватнасці па розных відах мастацтва. Гаворна ідзе пра тое, каб маладыя спецыялісты, закончыўшы вышэйшыя

Штатакія калектывы мастацкай самадзейнасці працуюць пры Мінскім Палацы культуры праспяваюць. Танец «Даварышчы» ў выкананні народнага маладзёжнага ансамбля танца.

Фота Ул. КУКА.

«ТЕАТР» № 12

Ён адрываецца артыкулам сакратара ЦК ВЛКСМ Аляксандра Пасяма прасінуць усе нумары.

Малды крытык К. Шчыракоў з гэтых папярніх аналізаў «Лаварот дэсу» малдых артыстаў А. Лазарова, В. Шалевіча і Н. Дробышава. Рэаліцыя дала ўсім ім магчымасць прамаціраваць артыкул К. Шчыракова. Гэта «размова па душах» працягваецца ў артыкуле «Размова з Міхалем Гусенкам» і ў анішце, у якой прынялі ўдзел дзясць малдых артыстаў.

Вядомы рэжысёр і педагог М. Кісэль дала інтэр'ю супрацоўніку «Тэатра» на вострую і хваляючую ўсім таму «Будучыя рэжысёры — якія яны?».

У нумары апублікаваны дзве п'есы малдых драматургаў: «104 старонкі пра каханне» Эварда Радзінскага і «Лес суды» Марыя Сторжыкава.

Артыкулы малдых выступаюць малдыя крытыкі і тэатральныя М. Мінухоў («Радзіматра — мастацтва»), А. Барташова («Намедыя Шэкспіра і карнавальнае традыцыя»), Нат. Валатана («Спамяць пачатак»), І. Магюна («Два мастакі»). Гатаму раздзелу падпарадкаваны артыкул вядомага тэатральнага крытыка і педагога Г. Вандзікова «Вучыць — настаўніч — вучыць», у якім ён дзеліцца сваім думкамі аб малдых крытыках і тэатральнаўдзельніках, якіх нядаўна любіталі.

ПЕІЗАЖЫСТУ Міхалю

Антонавічу Плужніку споўнілася пяцьдзесят год. У Гродна, дзе ён жыве і працуе, наладжана персанальная выстаўка твораў мастака. Яна экспанавана ў кінаатэатры «Гродна».

Знаёмычыся з экспанатамі выстаўкі, перакананася, што творчы шлях мастака быў няроўным. Так, раннія яго работы — «Восень», «На пашы», «Набярэжняя» і некаторыя іншыя выкананы на невысокім мастацкім узроўні. Сярод пейзажаў шасцідзятых гадоў таксама ёсць слабыя работы. Гэта «Неман», «Адліга», выкананыя з натуральнага колераў і з пратактычнай дакладнасцю. Не хапае ў іх творчага адбору ўбанага, пазытыўнага асэнсавання прыроды. Некаторыя палотны выклікаюць уражанне механічна павялічанага эпазаў.

Увогуле ж у апошні час у мастака было імпульс творчых улад. Гэта «Першы снег», «Сакавік», «Індустрыяльны пейзаж» («Від на азотна-квасны завод»), «У Пышках зямлю», і некаторыя іншыя. Яны сведчаць, што М. Плужнік упарта працуе над па-

М. Плужнік. «Санацік».

ПРЫГАЖОСЦЬ ПРЫНЯМОННЯ

Хімічнага гіганта — азотна-кваснага, карпусы, якія ўзвыліся, Удалае колернае вырашчэнне палатна — цёплы чырвоны-рудны тоне надлюць пейзажу анімістычнае гучанне.

М. Плужнік. «Санацік».

ПРЫГАЖОСЦЬ ПРЫНЯМОННЯ

Пакідаючы выстаўку, выносіць у цэлым добрае ўражанне. Прагожыя яна, наша Гродзеншчына, і гэта будае мастаку перадаць у сваіх лепшых палотнах.

У «Індустрыяльным пейзажы» — новае, сённяшняе аблічча Гродзеншчыны: высакавольныя лініі, трубы

«КРОК ЯГОНЫ ЧУЦЁН»

Анатоль Валюгін. Пэзаж «Вецер з Волгі».

З прыемнасцю і радасцю я ўбачыў не сярэд кніг, вылучыліся на атрыманні рэспубліканскіх літаратурных прэмій імя Янкі Купалы.

Зачахлася сказаць пра гэтую кнігу некалькі слоў, Хвалюся не таму, што не знаходзіцца слоў, не таму, што тут «незвычайна» А. Валюгін. Не, тут здэна блізікі і любімыя, зноўка, па-сапраўднаму патэтычныя вяселлі, з моццю, важкімі рыфамі і разнастайнымі рытміамі. Хвалюся, бо пэзаж пра самае святое, што ёсць у душы кожнага з нас, у душы нашага народа, у нашым жыцці — пра Уладзіміра Ільіча Леніна.

«Вецер з Волгі» — пра дзясцітва «самага чалавечнага з усіх прайшоўшых па зямлі людзей». Але ці толькі пра гэта? Яна і пра «вечер з Волгі», які ўскаліхнуў Расію, і пра магчымасці вяселья крыгалам, які сваёй плыню знес бар мінулага і ачысціў прастору для новага жыцця, і пра сённяшні дзень краіны, асветленай ленінскімі ідэямі, і пра кожнага з нас, бо крок ягоны чучён з кожнай чужай масічцы.

Крок Леніна чучён усюды. І гэта, мусіць, асноўнае ў творы: адчуванне Леніна, з якім жывуць і працуюць савецкія людзі, бясмерце Леніна ў вяхах. Перадаць гэта — якая высакеродная і цяжкае задача! Анатоль Валюгін справіўся з ёю. — Не паўтары нікога. Нідзе ў пэзаж не адчуваецца перавага чужога. Твор нараджаецца ў сэрцы пэза.

Я не буду перакрываць зместу пэзажы. Яе трэба прачытаць — некалькі гады, а дакладна, некалькі гадоў «пражыць» з яе героем — хлосцікам з Сібірскага Валодзем Ульянавым.

У «вечер з Волгі» і ўспамінаю шырока, па-валюгінскаму ярыка, малючыяны карціны прыроды, успамінаю выдатную песню вольжскіх бурлакоў — шыра скажу, някрасаўскага гучання... «Вецер з Волгі»...

Каб рацель, на пачатку жыцця, я да гэтага змог прычасціцца, то, напэўна, сцянона б іначай неавідаваў.

Пасля такіх твораў, як пэзаж Анатоля Валюгіна «Вецер з Волгі», таксама неак іначай любіць, працуюць і дружны. І я лічу, што пэзаж заслугоўвае прэмій.

А. КУЦЭНКА, журналіст.

БЫЎ БЫ НАДТА РАДЫ

У адным са сваіх першаў Рыгор Бардуцкі ліч пэзаж.

А ці вымелу я сваю песню ціхую на арбту? Сёння, перачытаючы яго зборнік «Нагбом», ліч вылучаны на атрыманне рэспубліканскіх літаратурных прэмій імя Янкі Купалы, перачытаючы больш уважліва, чым звычайна, адчуваеш, што гэтыя наданне аўтара збылося: яго песня вышліла «на арбту», яна хвалюа маю душу і сэрца. Спадзяюся, што гэта самае сямуюць і іншы чытачы, прыліхныі ярыка, шмат фарбай пазіі Рыгора Бардуцкіна.

Я не буду радзіваць кніжніку «Нагбом» — пра і шмат гаварылі і пісалі крытыкі і літаратуразнаўцы. Заўважу толькі, што паззія Р. Бардуцкіна падабаецца мне сваёй, калі можна так сказаць, жыццёвасцю. Паэт не шукае героў дзясці ў паднябесці, ён піша пра людзей зямных, якія працуюць, кахаюць, вучацца, радуюцца, лануць туюсь. Вершы яго жыццёвыя, зямныя ў самым лепшым сэнсе гэтага слова.

Я не магу не назваць некалькі першаў са зборніка «Нагбом», якія найбольш запалілі мне ў душу. Успамінаю, перш за ўсё, пэзажы ў міне, але найбольш характэрныя для Р. Бардуцкіна. Навяныя яны пэзажы рэдактар Уладзімір І. Выхадзіца, знаёмымі мясцінамі, радзімай і блізкай пэзажы людзям. Чытаеш гэтыя вершы — і мікволі думаеш, што пэзаж напісаў і пра мае мясціны, пра мае мясціны, пра мае дзясцітва.

Зноў і зноў перачытаю радкі з верша «Палляць бульбяноў»: Я гэты шкі дым на смак і вавобмацаю ведаю, любіць парок, дзе б ш быў.

Яго ні з чым не паб'ятаю, любіць парок, дзе б ш быў.

Яго ні з чым не паб'ятаю, любіць парок, дзе б ш быў.

Зноў і зноў нагадваю вершы «Нагбом», «Вясновае замалёўка на берэзе Ваўчэнскага возера», «Смутна і радасцю чалавечна», «Сафіяна», «Мохама зялёнымі ідуць маладзіцкі», і, вядома, яго «Трыпціх»...

І я быў рады, калі б кніга пэзаж «Нагбом» была адзначана прэміяй імя Янкі

ПАЛІТРА МАЛАДЫХ

У савецкае вывучэнне мастацтва прыходзіць перадавы мастацтва, чые першыя дасягненні ўспаміны — дарогі вясняны, і годзі вясняны годзі, чые творчыя індывідуальнасці, складзены ў самай апошняга гады. Пазнаёмся з трыма з іх.

Не першы раз прыходжу я ў гэтую майстэрню. Мне сустрэкае гаспадар. Сяроднага росту, чарнявы, у скураной куртцы з высокім вязаным каўнером. Голас нізкі, трохі грубоваты і рамераны. Гэта скульптар Аляксандр Сямінка. Два гады назад ён закончыў Вышэйшае мастацка-прамысловае вучылішча, і гэта праз год яго прынялі ў Саюз мастакоў.

А Сямінка толькі што вярнуўся з Эстоніі. Хадзіў у мора з рыбакамі. На хвілінку пабачейна, сярэд ветру і пырска думай пра будучую скульптурную кампазіцыю. Не «чарнівы» стаіць у кутку пакоя, абгорнуты мюравіяй чыраці.

Фігуры рыбакоў злеплены энергічна, на першы погляд нават трохі жарствавата. Вечер чакальніцы формы адзення. Ва ўсім выступаюць дакладныя, выразныя рытмы. Усе рыбачы — вельмі розныя людзі. Не толькі па ўзросце. У кожным знаходзіцца непаўторнае, індывідуальнае. Скульптур паказвае свае раб-

У 12 нумарах часопіса «Культура і жыццё» будзе апублікаваны артыкул «Гукі сонечнага спектра» прысвечаны колерам музыцы. Агенства друку Навіны (АДН) пранімае яго ўважэ чытачоў.

Загараюцца ў небе зоркі. У пакоі становіцца зусім цёмна. Колерадыжор становіцца да снаго пульту. Уключаюць праграмавыя ніж. Першы канцэрт Чайкоўскага для фартэпіяна з аркестрам. Ван Клібер.

Колерадыжор, зававаў, вяртаецца тымчасова імагінатывна пася. Перад ім шыток з чатырма металічнымі дыскамі. Ён падносіць да дыска раскрытыя далоні, і на экране папярэня то загараюцца, то гаснуць тры колеры — сіні, зялёны, чырвоны. Змяшчаюцца між сабою, яны даюць поўную валорную гаму. А фіялетавы нібы падкрэслівае гучанне кожнага колера, робіць яшчэ чысцейшым, ярчэйшым. Зоркі за акном, мільганне вяселкі на экране, музыка, плаўныя рухі рук над пультам.

Вядома, колерадыжор — студэнт Маскоўскага авіяцыйнага інстытута Барыс Калпакоў пі ў якай мэрты не мог сапернічаць з сусветна праслаўленаму выканаўцам Першага канцэрта, Змяніўшы ярка колеравага гама, якой ён супраджаў музыку, толькі ілюстравала яе, у нейкай вельмі малой ступені дапаўняючы музычныя вобразы. І ўсё ж...

Даўно ўстаноўлена, што музыка і колер могуць узаема дапаўняць, узабагаць адно аднаго. Яшчэ Арыстоцель выказаў такую думку: «Колеры па прыемнасці іх адпаведнасьці могуць адносіцца між сабою падобна да музычных сутучаў і быць узаемна прапарцыя-

ШЧОДРАЙ ДУШЫ ДАРУНКІ

Кажуць, у добрага пачыну шырокія крылы. Прыгледзіліся да сваіх калекцыяў нашай адной стаянці ім. Мы ж таксама можам вырашыць пладовыя друшчы — вырашлі яны.

У адзін з вясеньскіх дзён завітаў да Васіля Дзмітрэвіча гадоўна інжынер гэтай стаянці Лідзія Іванавна Трахман.

— Наваяжыліся і мы свой пладавальнік стварылі, — сказала яна. — Дапамажыце, дайце з паўсотні дзінак для залову.

І зноў: — Калі ласка, барыце, колькі патрэбна.

І шчыра адказаў журналіст вядзе Дзмітрэвіч Васілю. Яго нават можна было б назваць «касіным». Гэта ў ім Харэшылаў робіць запісы, у якія дні былі ў пладавальніцкай школьнікі. Якія гэта чудовыя памочнікі! Да ўсяго цікавыя, дасціпныя. Не нарадаўся Васіль Дзмітрэвіч, калі барыць, як любоўна даглядаюць яны друшчы, вучацца рабыць прышчэпку, акуліроўку. Змалку прывучаюць дзеці шанавань працу, любіць родную прыроду, цаніць яе непаўторна краду. Не толькі цаніць, а памінаць яе багані.

— Наваяжыліся мы сядзім з Васілем Дзмітрэвічам за сталом у яго доме, вядзем творку. Пільней углядваюся ў ягоны твор, нейкі адкрыты, малады, даўна нават, чалавек

вах. Ён зайшоў да таварыша падаліца наіман, а разам з тым і паказаў свае новыя карычунаты і шаржы.

Станавіцца і гэтак як быццам пераходзіць у яго творча адзін у другі. І атрымліваецца вобразны расказ, у якім мяккая ўсмешка і іронія мастака, які ў самім жыцці, зусім не прычаць палымнасці свярджэння прыгажосці рэчаіснасці.

Вось жартаўлівы «групавы партрэт». Герой заміраў перад аб'ектывам фотаапарата ў падкрэслена важных і самавітных позах. Вось вяселю-вяселюшчык прымацаваў да сядла планат — «Не ўпаўнены, не абганяй!».

А вось — вырашаны ў складаным вобразным стылі расказ ад Амерыкі і амерыканцаў, якія па-роўнаму адкучваліся на вестку ад трагічнай смерці прэзідэнта. І зноў метафары, асацыяцыі.

ІІ. У малады мастакоў у біяграфіі звычайна шмат агульнага. Гэтыя вядомыя майстэрні, жыццё і ўсмешкі. Юры Рыхтыч вучыўся на класе стараей за Каваняцкага ў Маскоўскай сярэдняй мастацкай школе, што знаходзіцца насупраць Траціцкай галерэі. Потым, пасля заканчэння Сур'яўскага інстытута і паспяховага дэбюту на выстаўцы дыпломнага ў Акадэміі мастацтваў, два гады выкладаў у Кастрэме.

У мясцовых выдавецтвах Кастрэмы і Яраслаўля выйшла некалькі кніг, праілюстраваных і аформленых Рыхтычам.

— Гэтыя конікі народжаны глукім зморкам сярэдневяковай ночы, — гаворыць мастак, па-

казваючы новую работу — лінаграфію на матыха верша Гарсія Лоркі «Жандары». — Сутыкаюцца дзве сілы — дні і ночы, розуму і вар'яцтва. І па гэты дзень чорныя конікі вядуць пагоно. «Яны залядаюць з тылу... Ад іх узнікае сцюжа, гумавае маўчанне, пасячы пустыны жах», — цытуе юнак Лорку.

Юры Рыхтыч выканаў ілюстрацыі да твораў Шэкспіра, Гофмана, Томаса Мана, да дэбюта Анны Франк, некалькі лінаграфію — узражэння ад гастролю амерыканскага балета.

У лісце «Гамлет» адлюстраваны палыдняк смутнага скепсісу і рашчучасці пайсці да канца па шляху праўды.

Селета Саюз мастакоў РСФСР напярэваў Юры Рыхтыч на сваю творчую дачу, дзе мастак мастак зазначае сёраў калорыяў лінаграфію і гравюру «Цыры». Гэта феерыя агуль, маскарал, відочыня.

Але гэта і чалавечы праца, майстэрства і, можа быць, нечаканая для староняга погляд на цырк глыбіня пацучыці і перажыванняў.

Мастак разглядаючы новыя работы, узнікае спрэчка аб іх прафесіянальных вартасцях. Ацэнка часам рэзка і нават жорстка. Але паміж сабрамі не павіна быць услаўленняў. Яны ўваходзяць у вядліка мастацтва і ўсведамляюць, што ўсвабленне задуму не ёсць яшчэ яе дасягненасць, што на перадае шмат работы, вучобы, пошукаў.

Іван КУПЦОЗ, мастацтвазнаўца. (АДН).

«ЛАСТАЎКА» ПРЫМАЕ ЭКЗАМЕН

У Кіеўскім інжынерна-будаўнічым інстытуце ўступны экзамен па фізіцы дараўліч прымаць у саіміст чалавек электронай машыне «Ластаўка».

Сяроднага росту, чарнявы, у скураной куртцы з высокім вязаным каўнером. Голас нізкі, трохі грубоваты і рамераны. Гэта скульптар Аляксандр Сямінка. Два гады назад ён закончыў Вышэйшае мастацка-прамысловае вучылішча, і гэта праз год яго прынялі ў Саюз мастакоў.

А Сямінка толькі што вярнуўся з Эстоніі. Хадзіў у мора з рыбакамі. На хвілінку пабачейна, сярэд ветру і пырска думай пра будучую скульптурную кампазіцыю. Не «чарнівы» стаіць у кутку пакоя, абгорнуты мюравіяй чыраці.

Фігуры рыбакоў злеплены энергічна, на першы погляд нават трохі жарствавата. Вечер чакальніцы формы адзення. Ва ўсім выступаюць дакладныя, выразныя рытмы. Усе рыбачы — вельмі розныя людзі. Не толькі па ўзросце. У кожным знаходзіцца непаўторнае, індывідуальнае. Скульптур паказвае свае раб-

«ЛАСТАЎКА» ПРЫМАЕ ЭКЗАМЕН

У Кіеўскім інжынерна-будаўнічым інстытуце ўступны экзамен па фізіцы дараўліч прымаць у саіміст чалавек электронай машыне «Ластаўка».

Сяроднага росту, чарнявы, у скураной куртцы з высокім вязаным каўнером. Голас нізкі, трохі грубоваты і рамераны. Гэта скульптар Аляксандр Сямінка. Два гады назад ён закончыў Вышэйшае мастацка-прамысловае вучылішча, і гэта праз год яго прынялі ў Саюз мастакоў.

А Сямінка толькі што вярнуўся з Эстоніі. Хадзіў у мора з рыбакамі. На хвілінку пабачейна, сярэд ветру і пырска думай пра будучую скульптурную кампазіцыю. Не «чарнівы» стаіць у кутку пакоя, абгорнуты мюравіяй чыраці.

Фігуры рыбакоў злеплены энергічна, на першы погляд нават трохі жарствавата. Вечер чакальніцы формы адзення. Ва ўсім выступаюць дакладныя, выразныя рытмы. Усе рыбачы — вельмі розныя людзі. Не толькі па ўзросце. У кожным знаходзіцца непаўторнае, індывідуальнае. Скульптур паказвае свае раб-

У 12 нумарах часопіса «Культура і жыццё» будзе апублікаваны артыкул «Гукі сонечнага спектра» прысвечаны колерам музыцы. Агенства друку Навіны (АДН) пранімае яго ўважэ чытачоў.

Загараюцца ў небе зоркі. У пакоі становіцца зусім цёмна. Колерадыжор становіцца да снаго пульту. Уключаюць праграмавыя ніж. Першы канцэрт Чайкоўскага для фартэпіяна з аркестрам. Ван Клібер.

Колерадыжор, зававаў, вяртаецца тымчасова імагінатывна пася. Перад ім шыток з чатырма металічнымі дыскамі. Ён падносіць да дыска раскрытыя далоні, і на экране папярэня то загараюцца, то гаснуць тры колеры — сіні, зялёны, чырвоны. Змяшчаюцца між сабою, яны даюць поўную валорную гаму. А фіялетавы нібы падкрэслівае гучанне кожнага колера, робіць яшчэ чысцейшым, ярчэйшым. Зоркі за акном, мільганне вяселкі на экране, музыка, плаўныя рухі рук над пультам.

Вядома, колерадыжор — студэнт Маскоўскага авіяцыйнага інстытута Барыс Калпакоў пі ў якай мэрты не мог сапернічаць з сусветна праслаўленаму выканаўцам Першага канцэрта, Змяніўшы ярка колеравага гама, якой ён супраджаў музыку, толькі ілюстравала яе, у нейкай вельмі малой ступені дапаўняючы музычныя вобразы. І ўсё ж...

Даўно ўстаноўлена, што музыка і колер могуць узаема дапаўняць, узабагаць адно аднаго. Яшчэ Арыстоцель выказаў такую думку: «Колеры па прыемнасці іх адпаведнасьці могуць адносіцца між сабою падобна да музычных сутучаў і быць узаемна прапарцыя-

важ. Ён зайшоў да таварыша падаліца наіман, а разам з тым і паказаў свае новыя карычунаты і шаржы.

Станавіцца і гэтак як быццам пераходзіць у яго творча адзін у другі. І атрымліваецца вобразны расказ, у якім мяккая ўсмешка і іронія мастака, які ў самім жыцці, зусім не прычаць палымнасці свярджэння прыгажосці рэчаіснасці.

Вось жартаўлівы «групавы партрэт». Герой заміраў перад аб'ектывам фотаапарата ў падкрэслена важных і самавітных позах. Вось вяселю-вяселюшчык прымацаваў да сядла планат — «Не ўпаўнены, не абганяй!».

А вось — вырашаны ў складаным вобразным стылі расказ ад Амерыкі і амерыканцаў, якія па-роўнаму адкучваліся на вестку ад трагічнай смерці прэзідэнта. І зноў метафары, асацыяцыі.

ІІ. У малады мастакоў у біяграфіі звычайна шмат агульнага. Гэтыя вядомыя майстэрні, жыццё і ўсмешкі. Юры Рыхтыч вучыўся на класе стараей за Каваняцкага ў Маскоўскай сярэдняй мастацкай школе, што знаходзіцца насупраць Траціцкай галерэі. Потым, пасля заканчэння Сур'яўскага інстытута і паспяховага дэбюту на выстаўцы дыпломнага ў Акадэміі мастацтваў, два гады выкладаў у Кастрэме.

У мясцовых выдавецтвах Кастрэмы і Яраслаўля выйшла некалькі кніг, праілюстраваных і аформленых Рыхтычам.

— Гэтыя конікі народжаны глукім зморкам сярэдневяковай ночы, — гаворыць мастак, па-

казваючы новую работу — лінаграфію на матыха верша Гарсія Лоркі «Жандары». — Сутыкаюцца дзве сілы — дні і ночы, розуму і вар'яцтва. І па гэты дзень чорныя конікі вядуць пагоно. «Яны залядаюць з тылу... Ад іх узнікае сцюжа, гумавае маўчанне, пасячы пустыны жах», — цытуе юнак Лорку.

Юры Рыхтыч выканаў ілюстрацыі да твораў Шэкспіра, Гофмана, Томаса Мана, да дэбюта Анны Франк, некалькі лінаграфію — узражэння ад гастролю амерыканскага балета.

І. Л. ДОРСКІ

7 снежня 1964 года на 53-м годзе жыцця памёр заслужаны дзеян мастацтва БССР, дырэктар кінастудыі «Беларусьфільм», член КПСС з 1945 г. Іосіф Львовіч Дорскі.

Усе жыццё Іосіф Львовіч было звязана з літаратурнай творчасцю, з тэатрам, з беларускім савецкім мастацтвам. Пачаўшы працоўную дзейнасць у 1929 г. у шматлікай заходскай газеце, ён становіцца кіна-сцэнарыстам; працуе на кінафабрыцы «Савецкая Беларусь» у г. Ленінградзе, літаратурным супрацоўнікам рэспубліканскай газеты «Рабочы».

Больш за чвэрць стагоддзя І. Л. Дорскі працаваў у Беларускай дзяржаўнай драматычнай тэатры імя Якуба Коласа ў г. Віцебску — загадчыкам літаратурнай часткі, намеснікам дырэктара і дырэктарам гэтага тэатра. Апошнія тры гады ён узначальваў кінастудыю «Беларусьфільм».

І. Л. Дорскі вядомы і як тэатральны драматург, член Саюза пісьменнікаў БССР. Яго праю належыць п'еса «Права на шчасце», пастаўлена ў радзе тэатраў, ён з'яўляецца сцэнарыстам п'ес «Цэнтральны ход» і «Алазская дэліна».

Савецкі ўрад высока ацаніў заслугі І. Л. Дорскага ў развіцці тэатральнай творчасці, узмагартуваў яго двойчы орданам «Знак пашаны», медалем

«За доблесную працу ў Вялікай Айчыннай вайне 1941—1945 гг.».

Усе, хто ведаў І. Л. Дорскага, хто працаваў з ім, назавуць захаваюць у сваім сэрцы памяць пра гэтага энергічнага і настольна працоўнага, добра рага таварыша, вернага друга і прычына чыповага камуніста.

Група таварышаў.

Дзяржаўны Камітэт Савета Міністраў БССР па кінематографіі, праўленне Саюза кінарэжысёраў БССР, дырэктар і партком кінастудыі «Беларусьфільм» з глыбокім жалем павадзяюць аб заўчаснай смерці дырэктара кінастудыі «Беларусьфільм» Іосіфа Львовіча ДОРСКАГА і выказваюць спачуванне сям'і, родным і блізкім нёбожчыка.

Праўленне Саюза пісьменнікаў БССР з глыбокім жалем павадзяюць аб смерці пісьменніка, дырэктара кінастудыі «Беларусьфільм» ДОРСКАГА Іосіфа Львовіча і выказваюць спачуванне сям'і, родным і блізкім нёбожчыка.

Міністэрства культуры БССР з глыбокай смутнаю з прычыны заўчаснай смерці заслужанага дзеяча культуры дырэктара кінастудыі «Беларусьфільм» Іосіфа Львовіча ДОРСКАГА і выказваюць спачуванне сям'і нёбожчыка.

Калектыў Беларускага тэлебачання з глыбокай смутнаю з прычыны заўчаснай смерці заслужанага дзеяча культуры дырэктара кінастудыі «Беларусьфільм» Іосіфа Львовіча ДОРСКАГА і выказваюць спачуванне сям'і нёбожчыка.

Калектыў супрацоўнікаў Літаратурнага музея Якуба Коласа смутнаю з паводу заўчаснай смерці дырэктара кінастудыі «Беларусьфільм» Іосіфа Львовіча ДОРСКАГА і выказваюць спачуванне сям'і нёбожчыка.

На кінастудыі «Арменфільм» стараецца карціна, у аснову якой пакладзена музыка балета «Гаянэ» народнага аўтара СССР напярэваў Арама Хачатуряна. Думкамі аб рабоце над гэтым фільмам дзеліцца на старажых газеце «Коммунист» (Бразавіцкі рэжысёр, Эрліман. АДН пранімае артыкул у аснову чытачоў.

Задуманы фільм на музыку балета «Гаянэ» ўяўляецца нам своеасаблівым кінахарэграфічным палатном, складаным з чатырох частак — сюіт. Кожная частка будзе мець сваю самастойную харэграфічную фабулу. Сюіты будучы аб'яднаць агульнай аўтарскай думкай, звязаны першаваным словам.

Такое вырашэнне, як нам уяўляецца, найбольш адпавядае музыцы Хачатуряна.

Нельга не скажаць пра тое, што балет «Гаянэ» быў створаны на аснове вельмі слабага лібрэта, якое страціла сёння ў многім і сваю актуальнасць. Нераўнаважнасць мастацкага ўзроўню музыкі і лібрэта відочнага. Гэта, як вядома, адбылося на ўсіх пастаюках балета, пераходзіла належнаму ўсвабленню на сцэне твора Хачатуряна. Уздзяненне танцавальных сюіт на слухачоў у канцэртным выкананні, бесспрэчна, непамерна большае, чым спектакль «Гаянэ» (нават самых дасканалых па выканаўчому майстэрству).

Нашы пошукі ў галіне драматургіі фільма вядуцца не па шляху ўдасканалення традыцыйнага балетнага лібрэта, а ў галіне пошукаў новых кінахарэграфічных сюжэтных форм. Думача, аднымі з гадоўных кам-

панентаў фільма пачаў з музыкай і харэграфіяй з'явіцца жыццё і графіка. За аснову вывучэння вырашэння карціны будучы ўзяты стары жытлярскіх мінішчы, пераважна жыццё Марціраў Сар'яна, ілюстрацыі Апола Калдэяна і фільма «Давід Сасуні». Грыгора Хан-дзіана — да пазы Аванеса Туманяна — «Ларын Сако».

Асноўныя эпідыі фільма мы мяркуюем здымаць, выкарыстоўваючы ў якасці фону адарына і спецыяльна напісаныя для фільма палотны. Нам уяўляецца, што фактура карціны, знода, графічнага ліста, у шмат разоў павялічаны і параўнаны з арыганіна, створыць тое ўмоўна дэкаратывнае і разам з тым жыццёва-рэалістычнае асроддае, якое адпавядае тэмае хачатуряўскага балета.

У асноўным ужо вызначыцца творчы калектыў, які будзе выконваць усю работу па стварэнню фільма. Гэта — балетмайстар Яўгеніч Чака, пэатэра Сільва Капуцінкі, мастак Граф Карачыян, дырэктар Арам Катанян і іншыя.

Да ўздзеу ў фільме робяць з прадастаўнікаў армянскай нацыянальнай харэграфіі будучы прылучыты вядомыя майстры балета, у тым ліку і таніоры — армяне, якія працуюць у шматлікіх тэатрах Савецкай краіны.

Юры ЕРЗІНКА, кінарэжысёр. (АДН).

«ЭЛЕБАЧАННЕ»

8 снежня

Першая праграма. 11.00 — «Знаёмства». Мастацкі фільм. 17.10 — праграма перадач. 17.15 — для школьнікаў. «Шлях да музыкі». Перадача з Ленінграда. 18.00 — для школьнікаў. «Вяст. Трышчына». 20. Тэлеаўдыё-Брэсцкі студыі тэлебачання. 18.15 тэлевізійны навіны. 18.30 — міжнародная сустрэча па ханею. СССР — Швецыя. 20.40 — універсітэцкі педагогі падлеткам. 21.30 — тэлевізійны навіны. 22.00 — «Зарубежныя сустрэчы». Перадача з Цэнтральнага Дома акцёра іма Іллічэвіч (М).

Другая праграма. 18.00 — тэлевізійны навіны. 18.10 — «Навуковыя вытворчасці». Тэлевізійны часопіс (М). 18.30 — «Атаман Кодра». Мастацкі фільм. 19.45 — «Спруд баронаў». Тэлевізійны фільм. 20.40 — «Сібірыяныя ляхавыя». Песні кампазітара В. С. Лявоня (М). 21.10 — «Звягары да народнае шчасце». «М. Фрунзе». Кінанавіны (М).

9 снежня

Першая праграма. 11.00 — «Атаман Кодра». Мастацкі фільм. 17.25 — праграма перадач. 17.30 — для школьнікаў. «Лабораторыя пад зямлёй». Навукова-папулярная перадача. 17.50 — тэлевізійны навіны. 18.10 — «Вурныя гады». Шырокаэкранны мастацкі фільм. 20.40 — другое прызнанне. «Святлана Лявоня». 21.30 — «Святлана Лявоня». Нарыс кінамастара М. Стратановіча.

Другая праграма. 16.55 — праграма перадач. 17.10 — для школьнікаў. «Герой не памірае» (М). 17.30 — для машыноў. Мультиплікацыйны фільм «Сцяпан-паштавы». 17.50 — для школьнікаў. 18.10 — «Вуныя сесцьёны будоўля». Кінанарыс аб будоўлях на сцяну ў Мінскай вобласці. 18.30 — «Сцяпан-паштавы». 18.40 — «Добрае мае абслугоўваюць». Рэпартаж з фірменнага магазіна «Каніны». 19.10 — для старэйшых школьнікаў. «Сэрца дзясцвай музы». «Сям'янае маўчанне». 20.00 — «Убійца пекла». Мастацкі фільм. Першая серыя. 21.30 — «Застаёта навіны» (М).

Другая праграма. 17.30 — для дашкольнікаў і маладых школьнікаў. «Падарожжа па глыбосці». Тэлевізійны навіны (М). 18.10 — «Сорак трыццаць вясня». Кінанарыс. 19.00 — «Староні вапшы пісьма». Музыкальна-драматычны фільм. 19.50 — «Зямляга за народнае шчасце». «Г. М. Кірыяўска». Кінанарыс (М). 20.10 — «Дарожжа па глыбосці». Мастацкі фільм.

Галоўны рэдактар Н. Е. ПАШКЕВІЧ.

Рэдакцыйная калегія: З. І. АЗГУР, Г. М. БУРАТКІН, У. І. БУТАКОВ, К. Л. ГУБАРЭВІЧ, Т. А. ДУБОВА, Г. М. ЗАГОРДІН, В. А. ІВАШЫН, А. М. КУШКОВІЧ, В. Б. ЛАДЫГІНА, П. М. МАКАЛ, А. Н. МАРЦІНОВІЧ, Р. К. САБАЛЕНКА (намеснік галоўнага рэдактара), І. А. САНКОВА, З. Ф. СТОМА, М. Г. ТКАЧОУ, Р. П. ШЫРМА.

«Літаратура і мастацтва» выходзіць у аўторак і пятніцу.

НАШ АДРАС І ТЭЛЕФОНЫ:

г. Мінск, вул. Захарова, 19. Тэлефоны: галоўнага рэдактара — 3-25-25, аднаго рэдактара — 3-24-04, аднаго літаратуры — 3-21-53, аднаго мастацтва — 3-24-62, аднаго культуры — 3-22-04, аднаго інфармацыі — 3-44-04, выдавецтва — 3-19-52, бухгалтэрыі — 3-11-03.

«Літаратура і мастацтва» — орган Міністэрства культуры і правалення Саюза пісатэляў БССР, Мінск.

Індэк 63856. Друкарня выдавецтва «Звязда». АТ 03243